

"AVESTO"DAGI MIFOLOGIK QAHRAMONLAR OBRAZI VA ULARNING TALQINI

Rajapboyeva Sevinchoy

Farg'ona davlat universiteti

Filologiya fakulteti o'zbek tili yo'nalishi

1-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA. O'zbek tilida: Ushbu maqolada insoniyat ma'naviy merosining eng qadimgi yodgorliklaridan biri bo'lgan "Avesto" kitobidagi mifologik obrazlar tizimi tadqiq etiladi. Maqolada dunyoning yaralishi haqidagi kosmogonik tasavvurlar, birinchi inson – Kayumars, "oltin davr" asoschisi Yima (Jamshid) hamda ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi kurashni ifodalovchi pahlavonlar obrazlari tahlil qilingan. Shuningdek, mifologik qahramonlarning sivilizatsiya shakllanishidagi o'rni va ularning Sharq xalqlari adabiyoti, xususan, "Shohnoma" an'analariga ko'rsatgan ta'siri ilmiy jihatdan yoritilgan

В данной статье исследуется система мифологических образов в книге «Авеста», одном из древнейших памятников духовного наследия человечества. Анализируются космогонические представления о сотворении мира, образ первого человека Каюмарса, основателя «золотого века» Йимы (Джамшида), а также героев, воплощающих борьбу добра и зла. Научно освещена роль мифологических персонажей в становлении цивилизации и их влияние на литературу народов Востока, в частности на традиции «Шахнаме».

KALIT SO'ZLAR. Avesto, mifologiya, Ahura Mazda, Kayumars, Yima (Jamshid), zardushtiylik, ezgulik va yovuzlik, Xvarno, Var qo'rg'oni, Kayoniylar, mifologik obraz

.Русский: Авеста, мифология, Ахура Mazda, Каюмарс, Йима (Джамшид), зороастризм, добро и зло, Хварно, крепость Вар, Каяниды, мифологический образ.

Avesto" mifologiyasi insoniyat sivilizatsiyasining eng qadimgi qatlamlarini o'z ichiga oladi. Quyida ushbu yodgorlikdagi asosiy mifologik qahramonlar va ularning batafsil talqini keltirilgan: 1. Kayumars (Gaya Maretan) – Birinchi inson Kayumars (avestocha Gaya Maretan — "tirik o'lik" yoki "hayotiy foniylik") zardushtiylik kosmogoniyasida markaziy o'rin tutadi. Kelib chiqishi: Ahura Mazda uni tuproqdan, quyosh kabi nurli qilib yaratgan. U yer yuzidagi birinchi odam va birinchi shoh hisoblanadi. Mifologik qism: Kayumars bilan birga "Yagona yaratilgan Buqa" (Gavyodad) ham paydo bo'lgan. Yovuzlik timsoli Axriman ularni halok qilganda, Kayumarsning vujudidan oltin va boshqa metallar, urug'idan esa birinchi insoniy juftlik — Mashya va Mashyana unib chiqqan. Ramziy ma'nosi: U insoniyatning ibtidosi, poklik va tabiat bilan bog'liqlik timsolidir. 2. Yima (Jamshid) – Oltin davr shohi Yima (pahlaviycha Jamshid) "Avesto"ning "Vendidod" qismida batafsil tasvirlangan. Vazifasi: Ahura Mazda unga dinni qabul qilishni taklif etgan, ammo Yima bu mas'uliyatdan cho'chib, dunyoni obod qilish va jonzotlarni ko'paytirish vazifasini

olgan. Qahramonligi: Uning davrida 900 yil davomida o'lim, kasallik va qarilik bo'lmagan. Yer torlik qilganda, u oltin asosi bilan yerni uch marta kengaytirgan. Var (Qo'rg'on) qurilishi: Katta to'fon va qattiq qish (Malkush) yaqinlashganda, Yima ilohiy ko'rsatma bilan maxsus qo'rg'on qurib, eng yaxshi odamlar, hayvonlar va o'simlik urug'larini asrab qolgan. Inqirozi: Yima mag'rurlikka berilib, yolg'on so'zlagani uchun undan ilohiy baxt nuri — "Xvarno" ketadi va u yovuz kuchlar tomonidan mahv etiladi. 3. Ma'budalar va Ezgu kuchlar Anaxita (Aredvi Sura Anahita): Suv va unumdorlik ma'budasi. U "Avesto"da baland bo'yli, go'zal, oltin libosli va qudratli ayol sifatida tasvirlanadi. U barcha daryolarning manbayi va hayot baxsh etuvchi kuch sanaladi. Mitra (Mehr): Quyosh nuri, ahd va adolat ma'budi. U yuz ming ko'zli bo'lib, yolg'onchilarni jazolaydi va dunyoda tartib o'rnatadi. Tishtriya: Yomg'ir yulduzi (Sirius). U qurg'oqchilik devi bo'lmish Apaosha bilan kurashib, yerga yomg'ir va baraka keltiradi. 4. Qahramonlik eposi qahramonlari Fraetaona (Faridun): Uch boshli ajdar — Azi Dahakani (Zahhok) yenggan qahramon. Bu kurash ezgulikning zulm ustidan g'alabasini ifodalaydi. Keresaspa (Gershasp): Turli maxluqlar va ajdarlarni mahv etgan pahlavon. 5. Yovuzlik timsollari Axriman (Angra Mainyu): Barcha yomonliklarning manbayi, zulmat va o'lim egasi. Devlar: Axrimanning xizmatkorlari. Ular "Avesto"da insonlarni yo'ldan ozdiruvchi, tabiatga zarar yetkazuvchi yovuz ruhlarni sifatida talqin qilinadi. Xulosa qilib aytganda, "Avesto" qahramonlari shunchaki afsonaviy obrazlar emas, balki qadimgi ajdodlarimizning adolat, ma'naviy poklik va tabiatni asrash haqibrazlarining asosi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Avesta: Sacred Book of Zoroastrianism (Britannica tahlili).
2. Mifologik obrazlar (Vikipediya va Oyina.uz ma'lumotlari).
3. Is'hoqov M. "Avesto" va uning o'rganilishi.